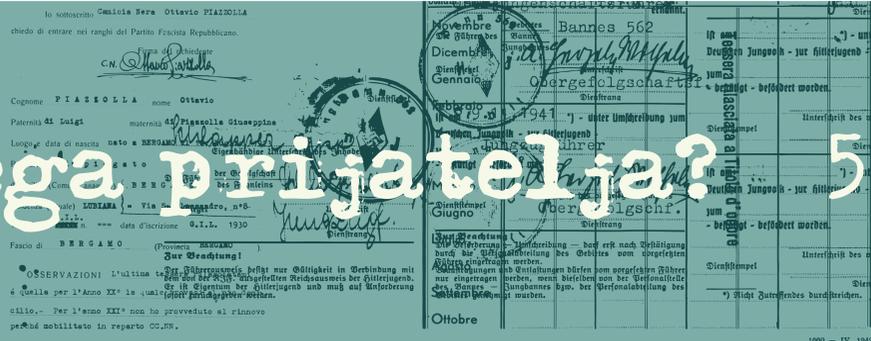

Poznaš sovražnika bolje kot svojega prijatelja?

Sledenje, razvrščanje in nadzor s pomočjo kartotek (1920–1980)

Sledenje nasprotnikom in sodelavcem – kartoteke protikomunističnega tabora

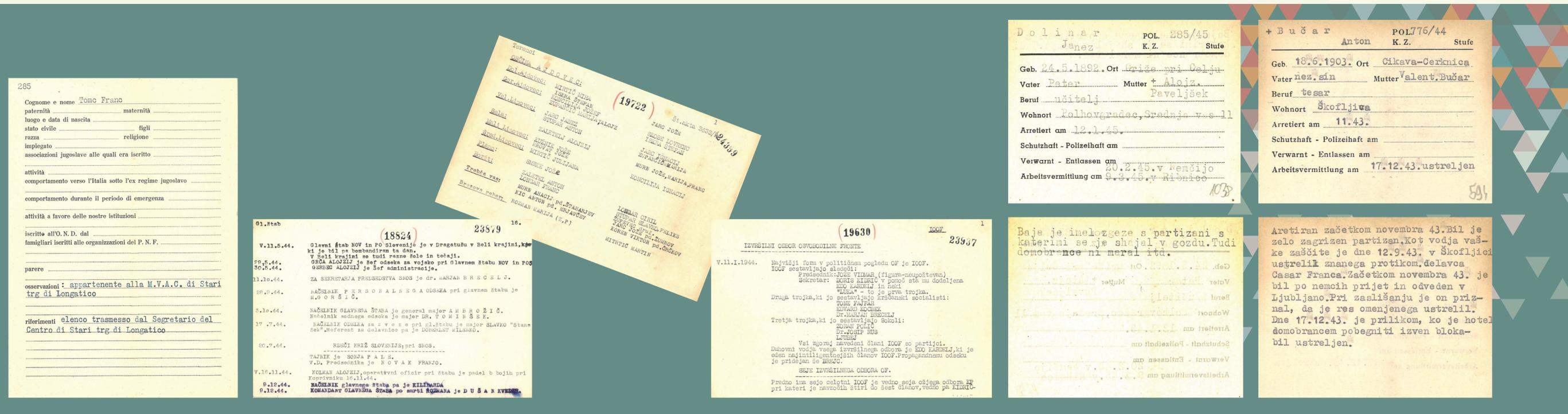
Partizansko vodstvo se je na kapitulacijo Italije dobro pripravilo in – tudi zaradi taktičnih napak nasprotnika – porazilo vaške straže (Prostovoljna protikomunistična milica), slovenske četnike in obračunalo z zajetimi ujetniki. Ti dogodki so protikomunistično vodstvo prepričali, da partizanska stran ni pripravljena na kompromis in da je protikomunistični boj pod okriljem okupatorja še vedno upravičen. Kmalu so stekli prvi tajni pogovori med vodstvom Slovenske ljudske stranke in nemškim generalom SS Erwinom Rösenerjem, uradno pa je ustanovitev Slovenskega domobranstva proti koncu septembra razglasil ljubljanski župan general Leon Rupnik, ki so ga nemške zasedbene oblasti imenovala tudi za predsednika pokrajinske uprave v Ljubljanski pokrajini. Konec oktobra je bil pod Rupnikovo upravo organiziran tudi Policijski varnostni zbor, ki je deloval kot nekakšna policijska ali orožniška formacija za sledenje partizanom in njihovim političnim sodelavcem, vendar je bil pod nadzorom nemškega zveznega oficirja in je med drugim imel tudi oddelek politične policije.

V gradivu protikomunističnih enot iz obdobja pred kapitulacijo Italije nimamo ohranjenih kartotek, vendarle pa najdemo nekatere vaške stražarje na kartotekah, ki so nastale v uradih italijanske fašistične stranke v Ljubljanski pokrajini, natančneje na kartotekah fašističnih organizacij, namenjenih Slovincem. Po kapitulaciji Italije, ko so se nasprotja med partizansko in protipartizansko stranjo še zaosttrila in na obeh straneh terjala več tisoč življenj vojakov in civilistov, je bila stvar nekoliko drugačna, saj je bilo Slovensko domobranstvo bolje organizirano in številčnejše kot njegove predhodnice vaške straže, prav tako je zapustilo več pisnih dokumentov, med njimi tudi kartoteke.

Iz dokumentov protikomunistične obveščevalne službe in vojske je razbrati, da je slovenski protikomunistični tabor natančno sledil zlasti organizaciji partizanske vojske ali gibanja kot takega, a je med nadzorovanimi najti tudi kakšnega slovenskega liberalca. Pretežno so te službe sestavljale sezname ali osebne liste, vendar so ohranjene tudi kartoteke s pregledi partizanskega vodstva in vojaških enot, nadalje političnih sodelavcev Osvobodilne fronte in celo sanitetnega osebja.

Prikazane so tudi kartoteke že omenjenega Policijskega varnostnega zbora, ki navajajo aretirane in zaprte nasprotnike, pretežno iz vrst političnih sodelavcev OF. Opremljene so tako z osebnimi podatki kot vzroki, zaradi katerih so bili posamezniki aretirani, zaprti in internirani, nekateri med njimi tudi ustreljeni.

V pismu enega vodilnih slovenskih protikomunistov iz novembra 1945 sicer beremo, da bo slovenske politične begunce na avstrijskem Koroškem pozval h kartotečnemu zbiranju podatkov o maja 1945 Jugoslaviji vrnjenih domobrancah, vendar ne vemo, če je bil uslišan. V begunskem taborišču Kellerberg so menda jeseni 1945 nastali tovrstni sezname, vendar so bili kasneje izgubljeni. Sezname vrnjenih in brez sodnega postopka pobitih več kot 14.000 slovenskih domobrancah ter spremljajočih civilistih so nato začeli nastajati šele v emigraciji.

FRANC TOMC
Kartotečni list Franca Tomca, ki je sodeloval v enoti Prostovoljne protikomunistične milice v Starem trgu pri Ložu. Njegove sicer skope podatke je sedežu fašistične stranke v Ljubljani posredovalo fašistično podporno središče v Starem trgu pri Ložu.

SI AS 1797, f. 170, Kartoteka Narodne fašistične stranke v Ljubljanski pokrajini

KARTOTEKA PARTIZANSKIH ENOT IN ORGANOV
Kartoteka Slovenskega domobranstva iz leta 1944, ki poimensko sledi poveljnikom glavnega štaba slovenske partizanske vojske, a tudi drugim organom, denimo s strani partizanov organiziranemu Rdečemu križu Slovenije.

SI AS 1877, t. e. 16, p. e. 101, Kartoteka partizanskih enot in organov

KARTOTEKA PARTIZANSKIH POLITIČNIH SODELAVCEV OF
Kartoteka Slovenskega domobranstva, predvidoma iz leta 1944, ki po posameznih občinah in krajih poimensko sledi tako partizanskim poveljnikom kot političnim sodelavcem partizanov.

SI AS 1877, t. e. 16, p. e. 102, Kartoteka partizanskih častnikov in terencev

IZVRŠNI ODBOR OF
Kartoteka Slovenskega domobranstva iz leta 1944, ki poimensko sledi izvršilnemu organu Osvobodilne fronte, partizanskemu političnemu vodstvu.

SI AS 1877, t. e. 16, p. e. 102, Kartoteka izvršilnega odbora Osvobodilne fronte

JANEZ DOLINAR
Kartotečni list s strani domobranske politične policije aretirane učitelja Janeza Dolinarja, ki naj bi bil zaradi sodelovanja s partizani po enomesečnem zaporu v Ljubljani interniran v Nemčijo in mesec zatem poslan na (prisilno) delo v Ribnico.

SI AS 1876, Kartoteka domobranske politične policije, črka D

ANTON BUČAR
Kartotečni list tesarja Antona Bučarja s Škofljice, ki ga je nemška policija aretirala novembra 1943 kot partizana, osumljenega atentata na člana vodstva protikomunistično usmerjenega akademskega kluba Straža. Bučar naj bi to na zaslišanju priznal, dober mesec kasneje pa je bil sam ob poskusu pobega smrtno ranjen.

SI AS 1876, Kartoteka domobranske politične policije, črka B